

SPREKER VAN DE MAAND

SONJA KALF (54) is Tandarts Gehandicap-
tenzorg, bestuurslid van
de VBTGG en werkt bij
de Stichting Bijzondere
Tandheelkunde (SBT) in
Amsterdam. Zij pleit voor
autismevriendelijke tand-
heelkunde in de algemene
praktijk.

Op www.ntdigtaal.nl/service/sprekers geeft Sonja Kalf in een minicollege tips over de tandheelkundige behandeling van mensen met autisme. Onlangs verscheen het boek *Naar de tandarts van psychologe Maggie Gernaat*. (ISBN 978 90 484 3562 3) Zie ook www.autismevriendelijke-tandheelkunde.nl

“Elke patiënt met autisme is weer anders”

"Mensen met autisme ervaren de wereld om hen heen heel anders dan de meeste mensen. Ze zien veel details en niet het grotere geheel. Ze kunnen vaak geen structuur aanbrenge in wat ze zien, waardoor een tandartskamer voor hen heel chaotisch en onveilig kan overkomen. Als tandarts moet je de wereld voor hen zo proberen te ordenen dat ze begrijpen wat de bedoeling is. Je moet ervoor zorgen dat de patiënt alles wat gaat gebeuren kan volgen, herkennen en voorspellen. Dat doe je niet alleen met woorden, maar ook met plaatjes, foto's (zie www.Kentalis.nl en zoek op "tandarts") en voorwerpen. Dan wordt het meer voorspelbaar, waardoor de patiënt zich veiliger zal voelen. Om overprikkeling tegen te gaan, moet je er als tandarts voor zorgen dat in de behandelkamer alles voorafgaand aan de behandeling al klaar ligt. Zintuiglijke prikkels komen bij mensen met autisme anders binnen en worden ook anders verwerkt. Dat kan over- maar ook ondergevoeligheid tot gevolg hebben. Daarom adviseer ik om een zintuiglijke anamnese af te nemen. Want als je weet waar de gevoeligheden van je patiënt liggen en daarmee rekening houdt, verloopt de behandeling prettiger. Bij zintuiglijke overgevoeligheid kun je bijvoorbeeld denken aan het trillen van de elektrische tandenborstel en de scherpe mentholmaak van de tandpasta. Een handtandenborstel en mentholvrije fluoride-tandpasta kunnen dan een oplossing zijn. Maar anderen houden juist erg van scherpe smaken! De smaak van Duraphat is vaak echt 'een ding'. Laat de patiënt eerst even ruiken en breng de

eerste keer slechts een klein likje op een voortand aan. Samenvattend: neem hun gevoeligheden serieus en gebruik nooit dwang! Als controle of behandeling niet lukken, neem dan contact op met een centrum voor bijzondere tandheelkunde voor advies of verwijzing.

Elke tandarts krijgt patiënten met autisme in de stoel. Alleen valt het niet altijd op, omdat autisme veel gezichten kent. De Nederlandse Vereniging voor Autisme (www.nva.nl) schat in dat zo'n 190.000 mensen in ons land autisme hebben. Dat is zo'n één procent van de bevolking. Autisme gaat vaak samen met een verstandelijke beperking, maar komt ook voor bij mensen met een normale intelligentie. Dan wordt nogal eens gesproken over het syndroom van Asperger. Er is discussie of PDD-NOS en ADHD aan autisme verwante stoornissen zijn. Voor de behandel-aanpak bij de tandarts maakt dat niet zo veel uit.

Iedere mens met autisme is uniek, met hen werken is geen routinewerk. De neiging bestaat om bij elke patiënt dezelfde aanpak te hanteren, maar dat werkt niet. Je moet voldoende energie stoppen in het beter leren kennen van deze persoon om er achter te komen hoe hij functioneert. Mocht het behandelen van een patiënt met autisme niet meteen lukken dan adviseer ik om een afspraak te maken met ouders of begeleiders om te bespreken hoe de persoon reageert op zijn omgeving. Maar soms kan de patiënt dat natuurlijk beter zélf vertellen!"